

превод винаги предполага пренареждания, жертви, субституции. Да се държи буквално на оригинала - това е най-сигурният начин да не се създаде нещо, което да има художествена стойност... Преводът на едно на пръв поглед непреводимо стихотворение е възможен само чрез пресъздаване на базата на други закони и в друга лингвистична система... Целта е да се създаде не калка или копие, а еквивалент. Този еквивалент трябва да съответства на оригинала, макар че ще се отличава от него поради изискванията на чуждия език и на националните културни традиции”³

Че музиката е била дълбоко вкоренена в съзнанието - или в душата - на Яворов, можем да се убедим в това, като прочетем някои негови откровения:

“Както при всяко стихотворение, аз го чувствам във всичките ми части... И в драмата аз виждам всичко: виждам допира и разделяния, и лицата са сякаш инструменти, които звучат всеки за себе си, и в единството на които се получава една симфония”⁴

Нещо повече, изглежда, че Яворов не е можел да не превърне всичко в музика: “В моята душа звучи един дует. Защото, дявол да го вземе, у мен всичко е една мелодия”⁵

А като прочетем заглавията на стихотворенията му, не можем да не забележим, колко много от тях съдържат думата “песен”: “Песента на песента ми”, “Овчарска песен”, “Песен”, “Песента на човека”, “Хайдушки песни”.

Но в какво по-точно се състои Яворовата музика, какво може да се преведе и какво се губи от нея при превод, това бих искала да анализирам по-подробно и конкретно, разглеждайки някои негови стихотворения.

Преди това, обаче, нека се спрем върху специфичните черти на българското и на френското стихосложение, по-точно върху тези елементи, от които зависи ритъмът на стиха: естество и място на ударението в даден език, дълги или къси гласни, средна

³ Etkind, цитиран от Паси Христов, *op. cit.*, стр. 59, 64.

⁴ Мих. Кремен, *Романът на Яворов*, София, Български писател, 1970, стр. 315.

⁵ *Ibid.*, стр. 316.